



Kadernota 2020-2023



1. Inleiding

Op 21 juni 2018 is het Roalter Akkoord vastgesteld. Een raadsakkoord voor de gemeente Raalte met ambities en onderwerpen waarbij gekeken is naar wat de raad bindt op een negental programma's. Dat betekende vanzelfsprekend ook dat in het akkoord opgaven ontbraken die discussie opleverden tussen fracties. Ook is geconstateerd dat een financiële vertaling van de ambities in een later stadium kon plaatsvinden. Dit betekent dat er nadere keuzes door de raad moeten worden gemaakt. Afgesproken is in die aanpak de kaderstellende rol van de gemeenteraad te versterken.

De komst van de kadernota

De gemeenteraad heeft besloten een extra moment in het voorjaar te creëren om de afspraken van het Roalter Akkoord af te wegen tegen andere opgaven, zodat de raad integraal zowel op inhoud als financiën tot prioritering kan komen als opmaat naar de begroting. Er is eind vorig jaar besloten tot invoering van een kadernota met de volgende uitgangspunten:

- Kort en krachtig visiedocument op hoofdlijnen
- Termijn van 4 jaar
- (Maatschappelijke) opgaven gekoppeld aan financiële mogelijkheden

Terugblik proces en gehanteerde uitgangspunten

Afgesproken is een kadernota voor te bereiden aan de hand van een scenario waarbij de raad aan de voorkant de prioriteiten bepaalt. Immers, het maken van keuzes is aan de politiek, de uitwerking kan later volgen op inhoudelijke thema's richting de begroting. Eind februari heeft de raad op de programma's en opgaven die het college en de ambtelijke organisatie voor zich zag prioritering meegegeven. Daarnaast heeft de raad zich op hoofdlijnen uitgesproken over de financiële uitgangspunten.

Het college heeft een kadernota voorbereid waarbij tegemoet is gekomen aan de prioritering van de raad op het programma ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving, programma maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp, programma duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie en het programma economie. Met deze kadernota wordt voorgesteld structureel te investeren in de verkeersagenda, handhaving, duurzaamheid en economische agenda. In zijn totaliteit gaat het om structurele uitgaven oplopend tot € 421.000 in 2023 en eenmalige uitgaven van circa 4 miljoen in de periode 2020 – 2023. In de transformatie van het sociaal domein houden we rekening met het door de raad geformuleerde uitgangspunt dat de juiste zorg op de juiste plaats belandt binnen de beschikbare financiële middelen.

Financieel heeft de raad zich uitgesproken dat het college:

- De woonlasten voor onze inwoners niet verder verhoogt dan de jaarlijkse indexering;
- De algemene bestemmingsreserve toe laat groeien naar een niveau van €4,5 miljoen in 2022;
- Ook structureel ruimte houdt voor "nieuw beleid" na 2020.

Om aan de opgaven en ambities tegemoet te komen wordt voorgesteld een deel van de algemene bestemmingsreserve en een deel van de reserve weerstandsvermogen in te zetten. Ook wordt voorgesteld meer te werken met incidentele budgetten en een doelstelling om vanaf de begroting 2021 binnen de bestaande budgetten stapsgewijs bestaand beleid te heroverwegen.

Het college biedt daarmee de raad een kadernota aan die voldoet aan de prioritering van de raad en brengt evenwicht aan in de opgaven waarvoor we staan en de financiële mogelijkheden die er zijn. De kadernota geeft daarmee richting aan de koers van de gemeente Raalte voor de periode 2020 – 2023, maar is ook nog niet in beton gegoten. De precieze inkomsten vanuit het rijk, die worden gepresenteerd met de meicirculaire, zijn nog niet bekend. Daarnaast kan het richting de programmabegroting noodzakelijk en onontkoombaar zijn om door het college beargumenteerd een aantal nieuwe voorstellen te doen in het belang van de gemeente Raalte.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de opgaven waar we als gemeente een antwoord op moeten formuleren en welke visie we daarop hebben. Dit leidt voor elk van de programma's tot een aantal concrete voorstellen (hoofdstuk 3). Het actuele financiële perspectief wordt geschetst in hoofdstuk 4.

In de bijlagen is het meerjareninvesteringsprogramma en de uitwerking van de voorstellen te lezen.

2. Visie en opgaven

We streven er naar als gemeente een gewaardeerd partner voor onze inwoners, organisaties en instellingen te zijn. Voorspelbaar en snel als het kan, meedenkend en wendbaar als dat nodig is en altijd betrouwbaar. Samen met alle betrokkenen maken we onze kernen tot een prachtplek om te wonen, werken, leven en recreëren. We staan er als gemeente goed voor. De inzet op bestuurlijke vernieuwing en overheidsparticipatie vertaalt zich in concrete resultaten en waardering van inwoners, ondernemers en medeoverheden voor de manier waarop we werken. De wereld staat echter niet stil en we zien een aantal opgaven voor ons waarop we een antwoord moeten formuleren.

Hoe staat Raalte ervoor?

Het wonen, werken, leven en recreëren in Raalte is goed. Na een periode van noodzakelijke bezuinigingen in de vorige collegeperiode is er sprake van economisch herstel en daar profiteert ook Raalte van. In de afgelopen jaren is er een andere relatie tussen overheid en samenleving ontstaan. We hebben met behulp van het organiserend vermogen van de samenleving ingezet op overheidsparticipatie. We groeien met de kracht van de kernen toe naar een nieuwe verhouding tussen gemeente en samenleving. Door de vitaliteit en veerkracht van inwoners te benutten en door de rol van de gemeente te veranderen van regisseren naar meer faciliteren en loslaten. Op tal van onderwerpen hebben we hiermee geëxperimenteerd. In de vorming van beleid op recreatie en toerisme, woningbouw in Heino, vrijkomende agrarische bebouwing tot en met het economisch werkatelier, groen samen doen en de verkeersagenda. In de uitvoering bijvoorbeeld met het Bouwhuisplein in Broekland en de skatebaan in Mariënheem.

De richting die is ingezet, hoewel de ene keer soms succesvoller dan de andere, vertaalt zich nu ook in concrete waardering van inwoners. Op thema's als ons woon- en leefklimaat, de relatie inwoner en gemeente, gemeentelijke dienstverlening en welzijn en zorg scoren we in de laatst uitgevoerde burgerpeiling Waar Staat je Gemeente significant beter dan twee jaar geleden én scoren we als gemeente beter dan gemeenten van vergelijkbare omvang. Inwoners vinden het prettig wonen in hun buurt. Ook door ondernemers en medeoverheden wordt waardering concreet zichtbaar: we zijn genomineerd voor onze manier van werken met de Omgevingswet en zijn gestegen op de ranglijst van midden- en kleinbedrijf (mkb)-vriendelijkheid. Ook de manier waarop we infrastructurele werken aanbesteden in het mkb en aan de slag zijn binnen het sociaal domein valt positief op. Op deze concrete resultaten zijn we trots, maar we zitten niet stil.

Voor de (nabije) toekomst staan nieuwe uitdagingen voor ons als gemeente voor de deur. In de transformatie binnen het sociaal domein staan we voor de opgave om een antwoord te formuleren op de dreigende tekorten in de jeugdzorg en het kwaliteitsniveau voor onze inwoners op peil te houden. Binnen de ontwikkeling van de Omgevingsvisie staan we voor de uitdaging een antwoord te formuleren op onze kernopgaven. Hoe geven we vorm en invulling aan de ontwikkelingen in het buitengebied, zodat het een prettige plek blijft om te wonen, werken, ondernemen en recreëren? Hoe zorgen we dat bestaande wijken en dorpen leefbaar en aantrekkelijk blijven? Hoe creëren we de optimale randvoorwaarden voor wonen, werken, ondernemen en recreëren in Raalte? Ook wordt een concrete vertaling in plannen en een andere manier van werken gevraagd.

Welke trends en opgaven zien we voor ons?

Naast bovengenoemde gemeentelijke opgaven in het sociale en fysieke domein komen er op grotere schaal nog andere maatschappelijke opgaven op ons af. Nieuwe energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en veranderende landbouw gaan onze manier van wonen, leven, werken, recreëren, produceren en consumeren veranderen. Inkomens van boeren staan onder druk en de schaalvergroting is zichtbaar. Ons buitengebied krijgt langzamerhand een andere functie. De energietransitie vraagt niet alleen technisch gezien andere manieren van energieopslag en transport, het is ook een sociaal-maatschappelijk vraagstuk. Warmteplannen voor onze wijken raken onze inwoners direct. De op te stellen regionale energiestrategie zal van grote invloed zijn op ons gemeentelijk beleid. Het vraagt om regionale samenwerking en aandacht voor de bekostiging en betaalbaarheid van de opgave voor onze inwoners en ondernemers. De verwachting is dat de effecten van klimaatverandering in de toekomst groter gaan worden. De aandacht voor klimaatadaptatie en – mitigatie wordt vast onderdeel in ons beheer van de openbare ruimte.

De vergrijzing is al een langer waarneembare trend. De effecten daarvan zullen in de komende periode meer en meer zichtbaar worden in ons dagelijks leven. De vergrijzing zorgt in veel sectoren voor schaarste op de arbeidsmarkt. De beschikbaarheid van goed personeel, niet alleen voor ons als gemeente, maar voor de hele regio wordt een nog belangrijker vraagstuk dan het nu al is.

Steeds minder mensen zullen steeds meer ouderen moeten verzorgen. Dat heeft financiële consequenties, maar ook invloed op de tijd die werkenden besteden aan zorgtaken. De vergrijzing biedt ook kansen. De jongste groepen gepensioneerd zijn energiek en levenslustig. Toerisme en recreatie kunnen meer en vaak koopkrachtige mensen verwachten die veel vrije tijd hebben. Maar ook sectoren als de bouw, ICT en vervoer krijgen te maken met een nieuwe vraag naar bijvoorbeeld levensloopbestendige woningen, domotica en e-bikes. Daarnaast biedt de vergrijzing ook kansen voor het sociale leven in onze kernen: er komen meer mensen die ruimte hebben voor vrijwilligerswerk of voor mantelzorg.

De decentralisatie van taken van het rijk naar gemeenten zet zich voort. Na het overdragen van de taken in het sociale domein, worden daar de energietransitie en duurzaamheidsopgave aan toegevoegd. Daarom zijn we hard aan het werk met de implementatie van de Omgevingswet. De complexiteit van de opgaven wordt daarbij versterkt door de verwachtingen die inwoners hebben van ons als overheid en het toegenomen vermogen van onze inwoners om zelf zaken te organiseren. Dit laatste gaat helaas soms ook gepaard met uitsluiting en ongelijkheid. Samen met een flexibelere arbeidsmarkt en toenemende onzekerheid over werk, inkomen, pensioen en zorg leidt dit bij belangrijke groepen inwoners tot onvrede over de maatschappij en de politiek.

Technologische ontwikkelingen zorgen er voor dat de fysieke, digitale en menselijke werelden samenkomen. Vraagstukken rondom data, privacy, kunstmatige intelligentie en identiteitsfraude vragen aandacht. Er is sprake van een groeiende digitale afhankelijkheid en het is steeds lastiger te onderscheiden wat echt en nep nieuws is. Of de technologische ontwikkelingen snel of langzaam gaan, veel of weinig banen zullen veranderen, is niet te voorspellen. Wel zien we dat de komst van webshops directe gevolgen heeft voor onze winkelcentra.

Tot slot geldt voor ons als gemeente dat we, naast een grotere rol in de aanpak van ingewikkelde maatschappelijke problemen, een financieel vraagstuk hebben ondanks onze solide financiële basis. De kosten voor de jeugdzorg zijn structureel hoger dan de beschikbare middelen. De complexiteit uit zich ook in het grote aantal (verbonden) partijen waarmee we op verschillende niveaus samenwerken. In de huidige netwerksamenleving is enorm veel expertise aanwezig. Daarom experimenteren we met een nieuw vergaderstelsel om kennis en inbreng van inwoners direct aan tafel te krijgen.

Hoe gaan we deze opgaven oppakken?

Inwoners mogen van ons verwachten dat we met hen een antwoord formuleren op bovengenoemde maatschappelijke opgaven én concrete resultaten realiseren: betrouwbaar, verbindend, oplossingsgericht en slim. Op een bestuurlijk vernieuwende manier met de juiste mensen, processen en middelen in huis.

Bestuurlijk vernieuwend...

We betrekken in ons handelen (zowel raad, college als ambtelijke organisatie) onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen nog meer bij beleid én uitvoering. Vanuit vertrouwen en verbinding, in een samenwerkende bestuursstijl, benutten we de kracht van de samenleving om tot gedragen oplossingen te komen. Door naast inwoners ook meer experts aan onze rond de tafels uit te nodigen. Daarnaast proberen we de inbreng van de fracties te organiseren, waarbij elke partij de ruimte krijgt om zijn expertise en toegevoegde waarde zichtbaar te maken. De raad krijgt aan de voorkant van beleidsprocessen steeds vaker een rol door middel van kaderstelling.

...en met mensen, processen en middelen op orde

Als eerste overheid blijft de dienstverlening aan inwoners, organisaties en instellingen de essentie van het werk. Daarom zijn niet onze eigen gemeentelijke processen, maar de logica van onze inwoners, ondernemers en organisaties leidend geworden voor de inrichting en sturing van de ambtelijke organisatie. De organisatie werkt vanaf dit jaar in zes domeinen aangestuurd door één managementteam. In onze processen staat de klant centraal. De technologische en digitale transitie op alle gemeentelijke domeinen zal zich onverminderd voortzetten. Dat willen we doen vanuit een huisvestingsconcept die een gezonde en veilige werkomgeving biedt en waarbij tijd- en locatie onafhankelijk werken worden gefaciliteerd.

3. De programma's

In dit hoofdstuk wordt per beleidsprogramma een overzicht gegeven van de ambitie op het programma zoals ook opgenomen in het Roalter Akkoord en concreet, de nieuwe voorstellen per programma uitgelicht om aan deze ambitie invulling te geven. Bestaand beleid is daarbij, gezien de wens voor een beknopte kadernota, niet opgenomen. De genummerde voorstellen verwijzen naar de achterliggende bijlagen. Na elk programma wordt de inhoud gekoppeld aan de investeringen met een tabel. Met inzetjes zijn de uitkomsten van de burgerpeiling Waar Staat je Gemeente te lezen en worden enkele beelden van raadsleden over de toekomst van Raalte geciteerd.

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Samen met onze inwoners en ondernemers ontwikkelen we een integrale en gemeente brede omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving. We spelen in (waar mogelijk proactief) op de veranderende dynamiek in het buitengebied en zien kansen om agrarisch ondernemerschap en "ander" ondernemerschap samen mogelijk te maken. Het is goed wonen in de gemeente Raalte waarbij wij gaan voor aantrekkelijke en leefbare (winkel)centra in alle kernen. In alle kernen moet woningbouw mogelijk zijn. We stemmen woningbouw af op de vraag, waarbij de meeste aandacht uitgaat naar starters en senioren. Inzicht in de huidige en toekomstige woningmarkt blijft hierbij van belang. Voor een vitale en leefbare gemeente zijn, naast een aantrekkelijk voorzieningenniveau, goede en veilige verkeersverbindingen essentieel. Niet alleen het lokale wegennet, inclusief fietsvoorzieningen, maar ook het hoofdwegennet moet daarvoor op orde zijn. Nu het economisch beter gaat willen we meer investeren in een goede bereikbaarheid en infrastructuur.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST
Cijfer woon- en leefomgeving: 8,2 (2016: 8,1)

"Jongeren in de kernen behouden."
"Zo lang mogelijk thuiswonen."
"Leefbaar en aantrekkelijk buitengebied."

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

1. We grijpen de implementatie van de Omgevingswet aan om een antwoord te formuleren op de kernopgaven van de kernen en ons buitengebied. We ontwikkelen een nieuwe manier van werken waarbij er ruimte is voor maatwerk en kortere doorlooptijden van vergunningen, verbeterde dienstverlening via digitale werkwijzen en samenwerking met ketenpartners.
2. We ontwikkelen in 2020 een nieuwe woonvisie waarin de woonwens van onze inwoners centraal staat. Wat betreft wonen worden de nieuwbouwmogelijkheden die er nog zijn ingezet voor het behouden en versterken van de woonkwaliteit.
3. Het programma "de Kracht van Salland" wordt doorgezet in de periode 2020-2023 zodat met hulp van cofinanciering geïnvesteerd kan worden in de ontwikkeling van een vitaal platteland.
4. We geven structureel uitvoering aan de verkeersagenda door actief in te zetten op het afhandelen van verkeersmeldingen, aandacht te hebben voor de subjectieve gevoelens van inwoners met betrekking tot verkeersveiligheid en actief inzicht te krijgen in het gebruik van ons wegennet. In de verkeersagenda wordt de aanpak van de parkeerproblematiek bij de stations in Raalte en Heino meegenomen.
5. We investeren op korte termijn in extra lobbycapaciteit richting provincie en rijk om de opwaardering van de N35 te realiseren.
6. We gaan het gesprek met de provincie aan of we kunnen komen tot een goede verhouding in de decentrale financiële bijdrage aan de verkabeling van hoogspanningslijnen.

Nr.	Voorstel	S/E	Bedragen x€ 1.000			
			2020	2021	2022	2023
1	Omgevingswet	E		250	200	150
2	Wonen		nvt	nvt	nvt	nvt
3	De Kracht van Salland	E	70	70	70	
4	Verkeersagenda en problematiek stations	S		10,8	21,6	36
		E	25	25	25	25
		S		7,2	14,4	21,6
		S			42	42
		S		27	27	27
5	N35	E	75			
6	Verkabeling hoogspanningslijnen	E		PM		
	Subtotaal programma 1	S	0	45	105	126,6
		E	170	345	295	175

Programma 2: Integraal beheer openbare ruimte

Een openbare ruimte die levensloopbestendig, goed toegankelijk en duurzaam is en die is afgestemd op het gebruik ervan. De openbare ruimte is hiermee het visitekaartje van de gemeente. Daarnaast willen we de betrokkenheid van de gebruikers van de openbare ruimte bij het beheer en onderhoud ervan vergroten.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST

Cijfer zorg van gemeente voor de leef-
omgeving: 7,1 (2016: 6,8)

“Rolstoelvriendelijke kernen.”
“Biodiversiteit in een groene gemeente.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

7. Om de noodzakelijke veiligheid te borgen en kapitaalvernietiging te voorkomen, wordt op korte termijn geïnvesteerd in wegen, bomen, openbare verlichting en onkruidbeheersing.

8. In 2020 ontwikkelen we een vervangingsstrategie voor de openbare ruimte. Hierin wordt een verbinding gelegd tussen de technische opgave en de maatschappelijke opgave zoals de verkeersagenda, energietransitie, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Op basis hiervan kan een meerjareninvesteringsprogramma worden gemaakt: integraal, gebiedsgericht, adaptief en voor een periode van vier jaren, jaarlijks te herzien.

9. Om de dienstverlening in de openbare ruimte te verbeteren wordt een serviceteam ingericht. Doel hierbij is om beter te kunnen reageren op wensen van inwoners met betrekking tot de leefomgeving en meldingen van inwoners sneller af te handelen.

Nr.	Voorstel	Bedragen x € 1.000				
		S/E	2020	2021	2022	2023
7	Borgen veiligheid en voorkomen kapitaalvernietiging openbare ruimte	S		19	38	38
		S		-19	-38	-38
		E	50	50	50	
		S		17	32	32
		E	110	110		
8	Vervangingsstrategie openbare ruimte	S			PM	PM
		E	70	30		
		E	-35			
9	Dienstverlening beheer openbare ruimte	E	100	100		
	Subtotaal programma 2	S	0	17	32	32
		E	295	290	50	0

Programma 3: Onderwijs, werk en inkomen

We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt, een arbeidsmarkt waarin iedereen kan meedoen. Onderwijs en overheid faciliteren de ondernemers daarbij. Voor inwoners die (tijdelijk) niet mee kunnen doen, bieden wij een vangnet. Inwoners zijn financieel gezond, hebben werk, gaan naar school, hebben een sociaal netwerk en zijn voldoende zelfredzaam. Signalen van armoede worden vroegtijdigesignaleerd. Zo willen we zo veel mogelijk problemen voorkomen. Waar dit niet lukt bieden we ondersteuning om de problemen aan te pakken. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd en werk en inkomen gecombineerd worden.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST
Gemiddelde score nabijheid basisonderwijs:
4,3 (2016: 4,2)

“Onderwijs in iedere kleine kern.”
“Inclusieve maatschappij.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot het volgende voorstel:

10. We maken een Raalter vertaling van de Human Capital Agenda: een strategisch samenwerkingsverband waarin werkgevers, onderwijs en overheid gezamenlijk investeren in de veranderende arbeidsmarkt. De Human Capital Agenda is een instrument om het grote vraagstuk van aan de ene kant het verdwijnen van werk in complete bedrijfstakken (banken, administratieve dienstverlening) en aan de andere kant grote tekorten in vele andere sectoren (bijvoorbeeld de zorg, horeca, techniek en energietransitie) met elkaar in evenwicht te brengen. We versterken het contact tussen scholen, werkgevers en de gemeente.

		Bedragen x € 1.000				
Nr.	Voorstel	S/E	2020	2021	2022	2023
10	Human Capital Agenda		nvt	nvt	nvt	nvt
	Subtotaal programma 3	S E				

Programma 4: Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Onze ambitie is dat iedereen naar vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor een goed pakket aan laagdrempelige algemene voorzieningen. Dit doen we in samenwerking met onze maatschappelijke partners. In situaties waarin dit niet voldoende is, organiseren wij gespecialiseerde en individuele voorzieningen die aanvullend zijn op de eigen mogelijkheden van mensen. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd en werk en inkomen gecombineerd worden.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST

Gemiddelde score (gezondheids-) zorgvoorzieningen: 4,0 (2016: 3,9)

“Proactieve inzet jeugdzorg.”

“Passend, betaald en inclusief.”

“Meer technologie in de zorg.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

11. De structurele kosten van de jeugdzorg zijn fors hoger dan de vergoeding die we van het rijk ontvangen. Dit is een landelijke trend. Bij ongewijzigd beleid raakt de ingestelde reserve zorg op termijn uitgeput. We komen met een plan van aanpak transformatie sociaal domein met als uitgangspunt dat de juiste zorg op de juiste plaats belandt binnen de daarvoor beschikbare financiële middelen. We zien dat in het Centrum Jeugd en Gezin het versterken van het voorveld werkt en die versterking willen we, ook financieel gezien, borgen.

12. We herijken ons subsidiebeleid met als doel tot andere afspraken en wijze van bekostiging te komen. Aan de herijking subsidiebeleid koppelen we vooralsnog geen bezuinigingsdoelstelling, wel kan herijking leiden tot een andere verdeling van financiële middelen;

13. We voeren de motie uit dat alle regelingen binnen het sociaal domein vergezeld gaan met een uitleg die voor iedereen begrijpelijk is. We geven onze werkprocessen slim en integraal vorm en werken toe naar één integrale ICT applicatie voor het sociale domein waarin de inwoner eigenaar is van zijn of haar dossier.

		Bedragen x € 1.000				
Nr.	Voorstel	S/E	2020	2021	2022	2023
11	Transformatie sociaal domein		nvt	nvt	nvt	nvt
12	Herijking subsidiebeleid	E	80			
13	Dienstverlening sociaal domein		nvt	nvt	nvt	nvt
	Subtotaal programma 4	S				
		E	80			

Programma 5: Duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie

We willen de gemeente Raalte duurzamer maken en voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs. We willen de opgestelde Visie Raalte Duurzaam 2050 realiseren. Dit betekent dat we onze huidige ondersteunende en faciliterende rol voortzetten, maar ook op kansrijke plekken zelf of in regionaal verband met initiatieven starten.

We zien dat duurzaamheid, de energietransitie en circulaire economie niet alleen noodzakelijk zijn voor onze samenleving, maar ook goede kansen bieden voor ondernemend Raalte. Daarnaast willen we een bijdrage leveren aan een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland en ontwikkelen we een visie op klimaatadaptatie.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST
Score GDI index 2018: 6,1 (landelijk: 5,6)

“Kleine kernen zorgen voor eigen energie.”
“Ruimte voor een energieopwekkingszone.”
“Alle asbestdaken gesaneerd.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

14. We gaan structureel extra investeren in duurzaamheid. We stellen uiterlijk in 2021 een (wettelijk verplichte) warmtetransitievisie op waarin duidelijk is wanneer welke wijk van het aardgas af gaat. Daarnaast ontwikkelen we in regionaal verband een energiestrategie (RES) om te komen tot duurzame opwekking van energie.

15. Zoals ook opgenomen in het Roalter Akkoord geeft de gemeente het goede voorbeeld door onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor energiebesparing bij onze eigen gebouwen. Als er een scenario is die zich binnen 5 jaar terugverdient, is de gemeente verplicht deze uit te voeren. We kiezen voor het scenario waarbij we met relatief weinig extra structurele middelen op korte termijn een optimale energie- en CO2-besparing van onze gebouwen kunnen realiseren.

16. We stellen in 2020 klimaatadaptatiebeleid op om de opgaven op wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingsgevaar invulling te geven. Binnen dit klimaatadaptatiebeleid leggen we de verbinding met de vervangingsopgave voor de openbare ruimte.

17. Om in 2025 vrij te zijn van asbestdaken voeren we onze eigen financiële regeling uit binnen de huidige financiële middelen. Het Rijk streeft echter naar het opzetten van een Nationaal Fonds Asbestdaken en ook de provincie bereidt een fonds voor, mocht het landelijke fonds er op korte termijn niet komen. Mocht blijken dat het aantrekkelijk is aan te sluiten bij één van deze fondsen, dan komen wij daarop terug.

Nr.	Voorstel	Bedragen x€ 1.000				
		S/E	2020	2021	2022	2023
14	Duurzaamheid	S	85	85	85	85
		E	195	125		
15	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	S	94	94	94	94
		E	-67	-67	-67	-67
16	Klimaatadaptatie	S		PM	PM	PM
		E	55			
17	Asbest	S	-15			
		E	PM			
	Subtotaal programma 5	S	112	112	112	112
		E	235	125	0	0

Programma 6: Economie

Behoud en vergroting van werkgelegenheid is van groot belang. Ondernemers zijn van groot belang voor onze lokale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Wij doen er alles aan om ondernemers optimaal te faciliteren. De speerpunten uit het Economisch Werkatelier (maakindustrie, toerisme, evenementen, agro en food) blijven de kern van ons economische beleid. Bedrijven moeten de kans hebben om zich in hun eigen kern te vestigen of uit te breiden. De samenwerking met ondernemers is een blijvende prioriteit, net als het continu verbeteren van onze dienstverlening, waardoor het vestigingsklimaat verbetert. Onze economie staat niet op zichzelf, maar is in sterke mate verbonden met onze regio. Een goede samenwerking in de regio is daarom cruciaal. Door een adequaat vestigingsklimaat, goede bedrijventerreinen, ruimtelijk-economisch vitale (winkel)centra, digitale verbindingen en excellente bereikbaarheid werken wij aan een duurzame concurrerende economie die een goede uitgangspositie kan behouden en versterken. Het aantrekken van meer toeristen, die meer uitgeven, langer verblijven en terugkomen leidt tot meer banen. Wij maken toeristisch en agrarisch ondernemerschap samen mogelijk op het platteland. 'Salland' staat bekend als een interessante toeristische regio.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST
Gemiddelde score nabijheid winkels: 3,9 (2016: 4,0)

“Bedrijventerrein Heino is uitgebreid.”
“Bruisend winkelcentra zonder leegstand.”
“Techtop naar Raalte.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

18. We investeren structureel in de economische agenda van de gemeente Raalte. Circulaire economie wordt daar als integraal onderdeel in meegenomen, evenals de aanpak op ondernemersdienstverlening.

19. Wat betreft promotie en marketing komen we onze afspraak met de Taskforce ondernemersdienstverlening na om het ondernemersklimaat en het merk (made in) Raalte verder uit te dragen.

20. We komen tegemoet aan de wens om de sfeer, beleving en veiligheid van de pleinen en doorgangen in het centrum van Raalte te verbeteren. Daarbij maken we vanuit duurzaamheids- en klimaatopgaven de openbare ruimte toekomstbestendig. Op korte termijn wordt voorgesteld te komen tot één ruimtelijk kwaliteitsplan. Op langere termijn en op basis van het ruimtelijk kwaliteitsplan wordt in de aanpak van de Grote Markt voorzien.

21. We versterken het economisch functioneren en het detailhandelsklimaat in Raalte en Heino. Voor Raalte wordt een actueel profiel opgesteld; in Heino werken we de resultaten van de Ontwikkelingsvisie centrum verder uit.

22. We verhogen meerjarig incidenteel de bijdrage aan de Regio Zwolle voor de nieuwe agenda en koers. We zorgen ervoor dat daarin onze gemeentelijke opgave op Agro en Food en lobby voor opwaardering van de N35 wordt versterkt.

23. Om Raalte als echte evenementengemeente te behouden, komen we tot een nieuw en actueel evenementenbeleid dat past in de manier waarop we, samen met organisatoren en onze inwoners, evenementen zowel groot als klein economisch verder willen uitnutten.¹

Nr.	Voorstel	S/E	Bedragen x € 1.000			
			2020	2021	2022	2023
18	Economische agenda en circulair	S	50	50	50	50
		E	20			
19	Promotie en marketing	E	30	30	30	30
20	Ruimtelijke aanpak Centrum Raalte (Ruimtelijk Kwaliteitsplan)		PM	PM		
			PM	PM		
21	Aanpak centrum Raalte en Heino	E	10			
		E	25			
22	Regio Zwolle	E	65	65	65	65
		E	20	20	20	20
23	Evenementenbeleid	E	50			
	Subtotaal programma 6	S	50	50	50	50
		E	220	115	115	115

¹ Op het voorblad een optreden tijdens Ribs & Blues (foto: Ida van den Enk).

Programma 7: Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

We zetten in op het behoud van de inzet van actieve en betrokken inwoners en betrekken daar ook actief en aansprekend de jeugd bij. We zorgen goed voor ons maatschappelijk vastgoed (mfa's, dorpshuizen, sport- en cultuuraccommodaties), omdat deze voorzieningen belangrijk zijn voor een leefbaar dorp. Onderwijs is van groot belang voor onze gemeente, daar

horen kwalitatief sterke en gezonde onderwijsvoorzieningen bij. We willen ons subsidiebeleid zodanig vorm geven dat we meer aan kunnen sluiten bij ideeën uit de samenleving. We inspireren inwoners om (nog) gezonder te leven, omdat fitte inwoners met een gezonde leefstijl beter kunnen meedoen in de maatschappij. Op cultureel gebied zorgen we voor een zichtbaar en samenhangend aanbod dat onze gemeente aantrekkelijk maakt; waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld en cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. Hierbij richten wij ons ook op de kracht en kwaliteiten van het lokale aanbod.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST
Gemiddelde score sportvoorzieningen: 4,0 (2016: 3,9)

“Kasteel Ramele herbouwd.”
“Analoge ontmoeting stimuleren.”
“Meer ondersteuning verenigingen en stichtingen.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

24. We gaan een interactief proces aan met sportverenigingen, het onderwijs en andere maatschappelijke organisaties om te komen tot nieuw beleid op Sport, waaronder het onderzoeken van lastenverlichting.

25. Specifiek voor de binnensport in Heino stellen we uiterlijk 1 januari 2023 een scenariokeuze voor wat betreft de nieuwbouw van sporthal Hoogerheyne.

26. In 2020 doen we nader onderzoek naar onderwijshuisvesting om de knelpunten voor onderhoud en leegstand structureel op te lossen in de kernen en om de groei van het aantal leerlingen in Raalte-Noord te accommoderen. Uit het integraal meerjarig onderwijshuisvestingplan moet blijken of er voor de jaren daarna extra middelen noodzakelijk zijn.

27. Om een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod verder te ontwikkelen, wordt geïnvesteerd in de uitbreiding van de combinatiefunctie, behoud van het Carillon, marketing van het Hoftheater, Stichting Beeldende Kunst en het aanbieden van Algemene Muzikale Vorming.

		Bedragen x€ 1.000				
Nr.	Voorstel	S/E	2020	2021	2022	2023
24	Sport	E	50	50	50	50
25	Sporthal Hoogerheyne	E		25		
26	Onderwijshuisvesting	E	25			
27	Cultuur	S	6	6	6	6
		S	9	9	9	9
		S	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
		E	60			
		E	12	12	12	
		E	5	5		
		E	-45			
	Subtotaal programma 7	S	12,6	12,6	12,6	12,6
		E	107	92	62	50

Programma 8: Openbare orde en veiligheid

De gemeente Raalte is een veilige gemeente en dat willen we zo houden. Door integraal met onze veiligheidspartners te werken aan thema's als de woon- en leefomgeving, bedrijvigheid, jeugd, fysieke veiligheid en integriteit willen we de veiligheid in de Raalter samenleving waarborgen. Nieuwe accenten, zoals ondermijning en de verbinding tussen zorg en veiligheid, maar ook geweld achter de voordeur, zoals kindermishandeling en huiselijk geweld, krijgen nadrukkelijker de aandacht in de komende jaren. Goed noaberschap en zelfredzaamheid dragen bij aan het gevoel van veiligheid. We willen dit als gemeente stimuleren.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST

Gemiddeld percentage gevoel veiligheid
in de buurt: 46% (2016: 43%)

“Inzet van drones bij calamiteiten.”

“Sociale cohesie als randvoorwaarde voor veiligheid.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

28. We voeren de door u recent vastgestelde Integrale Veiligheidsstrategie 2019 – 2022 uit door eenmalig te investeren in een aantal projecten: buurtbemiddeling, automatische nummerbord herkenning camera's en het keurmerk veilig ondernemen.

29. We gaan structureel investeren in toezicht en handhaving om de leefbaarheid van de gemeente te bevorderen.

Nr.	Voorstel	Bedragen x € 1.000				
		S/E	2020	2021	2022	2023
28	Integrale Veiligheidsstrategie 2019 - 2022	E	21	21	21	21
		S	10	10	10	10
		E	5	5	5	5
		E	15			
29	Handhaving	S	60	60	60	60
		E	90	90		
		E	10			
	Subtotaal programma 8	S	70	70	70	70
		E	141	116	26	26

Programma 9: Bestuur en dienstverlening

Raalte is en blijft een zelfstandige gemeente. Een aantal maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, vraagt om regionale samenwerking. Raalte neemt deel aan deze samenwerking en behoudt hierbij de mogelijkheid zelfstandig beleid te ontwikkelen. De ervaring die we met overheidsparticipatie hebben opgedaan zetten we voort en de ingezette weg naar bestuurlijke vernieuwing zetten we door. We zetten erop in producten en diensten te digitaliseren, maar ook blijft het mogelijk om het gemeentehuis te bezoeken om diensten fysiek af te nemen. In al onze uitingen willen we helder en begrijpelijk communiceren.

RAALTE NU & IN DE TOEKOMST

Gemiddelde score vertrouwen
in het bestuur: 3,2 (2016: 3,1)

“Bestuurlijke vernieuwing is gemeengoed.”
“Meer publiek – private dienstverlening.”

Om invulling te geven aan deze ambitie komen we tot de volgende voorstellen:

30. Om bestuurlijke vernieuwing verder aan te jagen wordt eenmalig geïnvesteerd. We stimuleren inwoners om gebruik te maken van de “Right to Challenge” en onderzoeken richting de begroting 2020 de mogelijkheid tot invoering van een burgerpanel.

31. Om de “Ambitie in Dienstverlening” verder te brengen verbreden we de tien prioritaire diensten en producten naar het continu (kort cyclisch) verbeteren van onze dienstverlening. Richting de kadernota 2021 volgt er een sluitend voorstel voor de openingstijden van de publieksbalie in relatie tot de omvang van de formatie en de legesopbrengsten.

32. Wat betreft huisvesting investeren we in elk geval in het noodzakelijk vervangen van de huidige inventaris. Een breder huisvestingsconcept geven we alleen vorm wanneer we daar een sluitende businesscase voor kunnen rondkrijgen.

33. We investeren in een integraal programma op informatiemanagement zodat onze digitale dienstverlening aansluit bij de behoefte van de maatschappij.

Nr.	Voorstel	Bedragen x € 1.000				
		S/E	2020	2021	2022	2023
30	Bestuurlijke vernieuwing	E	27	79	79	79
		E	25	25	25	25
31	Dienstverlening Publiek	E	30	30		
		E	20	20		
		E	60			
32	Huisvesting	S	25	25	25	25
		S	-25	-25	-25	-25
		E	260			
		E	210			
		E	-470			
33	Digitale transitie	S	17,5	17,5	17,5	17,5
		E	60	60	60	PM
		E		30	30	PM
	Subtotaal programma 9	S	17,5	17,5	17,5	17,5
		E	222	244	194	104

4. Het financieel perspectief

De gemeente Raalte wil haar gezonde financiële positie behouden. In het Roalter Akkoord is afgesproken dat we staan voor een solide en stabiel financieel beleid met een structureel en reëel sluitende jaar- en meerjarenbegroting. Structurele kosten dekken we met structurele middelen. Structurele budgetten willen we vaker meerjarig incidenteel inzetten. Daarbij maken we meer gebruik van "horizonfinanciering" (budget voor bepaalde periode beschikbaar stellen). Ook onderzoeken we periodiek met welk bestaand beleid we willen stoppen om meer ruimte voor nieuw beleid vrij te kunnen spelen. De onroerende zaak belasting wordt niet verder verhoogd dan de jaarlijkse indexering en de overige woonlasten (afvalstoffen- en rioolheffing) volgen het principe van de kostendekkende tarieven. De algemene bestemmingsreserve groeit naar een niveau van € 4,5 miljoen in 2022.

Financieel perspectief 2019 – 2023

Bovenstaand richtinggevend financieel kader is het uitgangspunt waarbinnen de balans moet worden gevonden tussen inhoudelijke ambities en financiële mogelijkheden.

Voor deze kadernota is er voor gekozen:

- Structurele middelen te investeren tot een bedrag van € 262.100 in 2020 oplopend tot € 420.700 in 2023. Hierbij is het nodig om bestaand beleid te beëindigen tot een bedrag van € 50.000 in 2021 oplopend tot € 150.000 vanaf 2023. Voor de komende meerjarenraming 2021-2023 blijft voor nieuw beleid een jaarlijks structureel bedrag gereserveerd van € 250.000;
- In de periode 2020-2023 eenmalige middelen te investeren tot een bedrag van circa € 4 miljoen waarbij de algemene bestemmingsreserve uitkomt op een niveau van ca € 4,5 mln. en de weerstandsratio stapsgewijs wordt verlaagd van 2,0 bij de jaarrekening 2018 naar 1,7 in 2023. Door verlaging van deze ratio komt in een periode van 4 jaar in totaal aan eenmalige middelen een bedrag vrij van € 2,55 mln.

De doorkijk van het financieel perspectief 2019-2023 is als volgt:

Doorkijk financieel perspectief 2019-2023						
		2019	2020	2021	2022	2023
Begrotingsresultaat 2019-2022 primitieve begroting	S	-506.199	-465.629	-369.822	-305.297	-305.297
	E	2.117.095	887.588	431.723	185.818	N
		1.610.896	421.959	61.901	-119.479	-305.297
Autonome ontwikkelingen vanaf begrotingsvaststelling 2019-2022	S	-94.000	-123.000	-46.000	-114.000	-82.000
	E	331.000	156.000	161.000	166.000	252.000
Nieuw beleid kadernota	S		262.100	324.100	399.100	420.700
	E		1.470.000	1.327.000	742.000	470.000
Reservering voor nieuw beleid kadernota/ begroting 2023	S					250.000
Dekkingsmiddelen						
Inzet reservering voor nieuw beleid kadernota/ begroting 2020	S		-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Heroverweging oud beleid om ruimte voor nieuw beleid vrij te maken	S			-50.000	-100.000	-150.000
Inzet deel reserve weerstandsvermogen	E		-637.500	-637.500	-637.500	-637.500
Doorkijk financieel perspectief 2019-2023	S	-600.199	-576.529	-391.722	-370.197	-116.597
	E	2.448.095	1.876.088	1.282.223	456.318	84.500
		1.847.896	1.299.559	890.501	86.121	-32.097

Hierna wordt een toelichting gegeven van de tabel per rij.

Begrotingsresultaat 2019-2022 primitieve begroting

Dit is het begrotingsresultaat 2019-2022. Vanuit dit vertrekpunt is het nu voorliggende financieel perspectief opgesteld.

Autonome ontwikkelingen vanaf begrotingsvaststelling 2019-2022

Na vaststelling van de begroting 2019-2022 hebben zich enkele autonome ontwikkelingen voorgedaan welke bij de komende zomernota 2019 en begroting 2020 financieel vertaald moeten worden. Het betreft het resultaat van de september- en decembercirculaire 2018 alsmede de financiële vertaling van het activa- en afschrijvingsbeleid zoals door uw raad vastgesteld.

Nieuw beleid kadernota

Dit is het totaal aan nieuw beleid dat bij deze kadernota wordt voorgesteld. Het nieuw beleid wordt nader toegelicht bij de diverse beleidsprogramma's. In bijlage 1 (meerjareninvesteringsprogramma) treft u het totaaloverzicht aan met financiële vertaling van alle voorstellen. In bijlage 2 is een inhoudelijke toelichting per voorstel opgenomen.

Reservering voor nieuw beleid kadernota/begroting 2023

Bij de begroting 2019 is voor de periode 2020-2022 elk jaar € 250.000 structureel gereserveerd voor nieuw beleid. Deze lijn wordt doorgetrokken naar het jaar 2023 dat nu is toegevoegd aan het meerjarenperspectief (MJR 2021-2023), zodat er ook voor het jaar 2023 € 250.000 structureel beschikbaar komt voor nieuw beleid.

Inzet reservering voor nieuw beleid kadernota/begroting 2020

De in de begroting en meerjarenraming 2020-2022 opgenomen reservering ad € 250.000 voor het jaar 2020 komt bij deze kadernota/ begroting 2020 beschikbaar om ingezet te worden als dekkingsmiddel voor het structureel nieuw beleid 2020

Heroverweging oud beleid om ruimte voor nieuw beleid vrij te maken

Om meer ruimte voor nieuw beleid vrij te maken (boven de jaarlijkse structurele reservering van € 250.000) willen we oud beleid heroverwegen, oplopend van € 50.000 in 2021 naar €150.000 vanaf 2023. Bij de kadernota 2021 stelt uw raad vast welk oud beleid wordt beëindigd.

Inzet deel reserve weerstandsvermogen

Het beleid met betrekking tot de ontwikkeling van het weerstandsvermogen is door de raad vastgesteld in de beleidsnota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen. Hierbij is bepaald dat indien de weerstandsratio tussen 1,4 en 2 zit we, na beschouwing van de (meerjarige) financiële positie van de gemeente, bezien of we de hoogte van het weerstandsvermogen in stand moeten houden of kunnen afroemen.

Bij de jaarrekening 2018 komt de weerstandsratio op 2,0. De risico's zijn daarbij opnieuw beoordeeld. Op basis van deze actualisatie vinden wij het verantwoord de reserve weerstandsvermogen in de periode 2020-2023 deels af te romen tot een weerstandsratio van 1,7. Na afroming bevindt de weerstandsratio zich nog steeds op een niveau welke als ruim voldoende is gekwalificeerd (ratio bevindt zich tussen 1,4 en 2,0). Door deze afroming valt in een periode van 4 jaar (2020 t/m 2023) een bedrag vrij van € 2,55 mln. of wel jaarlijks € 637.500). Of deze afroming in deze periode daadwerkelijk nodig is hangt af van de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve. Mocht deze algemene bestemmingsreserve in de komende jaren extra gevoed kunnen worden dan kan dit betekenen dat het weerstandsvermogen minder afgeroomd hoeft te worden. Dit wordt jaarlijks bij de kadernota opnieuw beoordeeld.

Doorkijk financieel perspectief 2019-2023

Uit het financieel perspectief blijkt dat de doorkijk naar de begroting 2019 t/m 2023 een structureel sluitend beeld geeft. De (eenmalige) tekorten/overschotten in de verschillende jaren worden aan de algemene bestemmingsreserve onttrokken/toegevoegd. Het niveau van de algemene reserve komt hierbij in 2022/2023 uit op het door uw raad gestelde niveau van ca. € 4,5 mln.

Uiteraard betreft het een doorkijk van het verwachte begrotingsresultaat op basis van de nu bekende cijfers. Het werkelijke begrotingsresultaat 2019-2023 wordt in ieder geval nog beïnvloed door het resultaat van de komende zomernota 2019 en het resultaat van de meicirculaire 2019. Ook de autonome ontwikkelingen bestaand beleid en nieuw beleid dat nu nog niet is opgenomen in de kadernota, maar zich nog in beperkte mate aandient bij de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 kan het uiteindelijke begrotingsresultaat beïnvloeden.

Geconcludeerd mag worden dat met deze voorliggende doorkijk financieel perspectief 2019-2023 de inhoudelijke opgaven en ambities in balans zijn met de financiële mogelijkheden. Op basis van dit perspectief mag gesteld worden dat onze gemeente een financieel gezonde positie heeft. Ook is er voldoende veerkracht om onverwachte financiële klappen en bestaande risico's op te kunnen vangen.